
ÓI MỮA

Ói mùa là một triệu chứng thông thường thấy ở nhiều thứ bệnh khác nhau. Nhiều người hay bị chứng này khi cơ thể bị bệnh, hoặc ói mùa có thể là dấu hiệu của những bệnh quan trọng và nguy hiểm cần phải được khám nghiệm và điều trị ngay. Trước hết, ta hãy xem về cách thức gây ra ói mùa và cơ chế của chứng này. Ói mùa thường có triệu chứng buồn ói đi trước. Buồn ói xảy ra khi bao tử hoạt động yếu như không co bóp được đầy đủ, bao tử quá dẫn hoặc tiết ra chất chua không đủ. Ngược lại ruột non lại hoạt động quá nhiều và co thắt mạnh hay bóp ngược trở lại thay vì bóp xuôi. Điều này sẽ gây ra cảm giác buồn ói, ngoài ra hệ thần kinh giao cảm bị kích thích làm mặt xanh, toát mồ hôi, nước miếng tiết ra nhiều. Triệu chứng buồn ói xảy ra trước và sau đó đến cơn ói.

Khi ói, những bắp thịt bụng co thật mạnh, cơ vòng giữa bao tử và thực quản mở ra, đẩy đồ ăn trong bao tử lên trên thực quản. Áp suất trong lồng ngực cũng tăng lên làm đồ ăn trong thực quản bị tống ra ngoài. Trung tâm điều khiển các hoạt động về ói này nằm trong một vùng của não bộ gọi là reticular formation. Trung tâm này nhận các kích thích đến từ bộ phận tiêu hoá, cũng như từ vùng tai trong và từ một vùng tiếp nhận các kích thích do các chất hoá học gây ra gọi là chemoreceptor trigger zone. Trung tâm trong não bộ khi bị kích thích sẽ ra lệnh cho các bắp thịt bụng co thắt, các cơ

vòng mở đóng của bao tử, thực quản, thanh quản, cổ họng.. và gây ra hiện tượng ói như diễn tả trên.

Ói mùa gây ra mệt nhiều vì các bắp thịt bụng phải co thắt quá mạnh, làm mất nước nhiều, mất chất nước chua acid trong bao tử, mất chất điện giải như potassium. Các sự thay đổi này làm cơ thể bị mất quân bình, nếu bị nặng có thể gây ra tình trạng nguy hiểm. Ngoài ra có những người bị chứng ói nặng, đồ ăn trong bao tử bị đẩy mạnh quá đôi khi làm rách ống thực quản, hay bị té máu nhầy gây chảy máu và ói ra máu. Một ít trường hợp cũng nguy hiểm là ói làm đồ ăn chạy tọt vào trong đường hô hấp làm tắt thở hay bị sưng phổi vì chất acid từ bao tử tác dụng lên phổi.

Những bệnh nào gây ra ói mùa?

Ói mùa tự nó cũng có thể gây nhiều nguy hiểm nếu bị nặng và kéo dài lâu, tuy nhiên quan trọng hơn cả là ói mùa thường là dấu hiệu của những bệnh có thể là bệnh nặng. Trước khi xem đến các bệnh nặng ta hãy xem các nguyên nhân gây ra ói mùa là các bệnh thường và nhẹ trước.

Thường nhất là các bệnh nhiễm trùng của đường tiêu hoá, phần lớn là cực vi trùng. Rất nhiều loại cực vi trùng gây bệnh với cùng loại triệu chứng như nhau: buồn nôn, ói mùa, nóng sốt, đau nhức bắp thịt, có thể đi kèm hay không đi kèm với các triệu chứng hô hấp. Thường gọi là intestinal flu, triệu chứng ói mùa do cực vi trùng gây ra thường tự giới hạn

và tự khỏi sau vài ngày. Một loại cực vi trùng quan trọng cũng thường hay gây ói mùa nặng là cực vi trùng viêm gan. Trong thời gian đầu, trước khi mắt và da bị vàng, triệu chứng ói mùa là triệu chứng thường thấy nhất và là nguyên nhân đi khám bệnh của đa số bệnh nhân bị bệnh này. Vì thế nếu bị ói mùa nặng cần phải thử máu để xem có thể bị viêm gan hay không?

Các loại nhiễm trùng đường tiêu hoá do vi trùng gây ra cũng hay gây ói mùa như vi trùng Salmonella, Shigella... của các bệnh thương hàn, kiết lỵ, các bệnh nhiễm trùng khác. Các bệnh nhiễm trùng nặng không phải của đường tiêu hoá cũng có thể gây ra ói mùa vì độc tố do vi trùng tiết ra kích thích trung tâm điều khiển ói như đã nói ở trên.

Nguyên nhân thông thường khác hay gây ra ói mùa là bệnh viêm tai trong. Tai trong có cơ cấu điều khiển sự thăng bằng của cơ thể nên khi bị viêm, hay gây ra chóng mặt và ói mùa. Đôi khi bị ói rất nặng vì lý do này. Nguyên nhân của viêm tai trong thường là do cực vi trùng gây ra. Cũng trong cùng cơ chế ói do kích thích của bộ phận xoắn ốc của tai trong là những trường hợp bị ói mùa do đi máy bay, đi xe lắc lư, gọi chung là motion sickness. Kích thích của não bộ gây ra ói mùa cũng hay thấy là chứng nhức đầu migraine, trong cơn nhức thường là nửa đầu, bệnh nhân bị ói mùa nhiều.

Các bệnh của bao tử như loét bao tử có thể gây ra ói mùa. Bệnh bao tử yếu không co bóp

như trong trường hợp các người ít hoạt động hoặc bị bệnh tiểu đường làm ảnh hưởng đến sự co thắt của bao tử đều hay gây ra chứng dễ ói mửa.

Những bệnh nặng gây ra ói mửa.

Bệnh nặng và nguy hiểm gây ra ói mửa đầu tiên phải kể đến các bệnh giải phẫu bụng cấp cứu như bị nghẹt ruột, bị nhiễm trùng màng ruột do đau ruột dư bị lủng, làm mủ..., bị lủng bao tử vì loét nặng, bệnh sung tụy mật v.v. . . Những bệnh của óc như có bướu trong óc, viêm não bộ, sung màng óc, giang mai chạy vào óc v.v. . . đều gây ra ói mửa nhiều.

Bệnh nghẹt động mạch tim (heart attack), bệnh suy tim nặng cũng có thể gây ói mửa. Các bệnh ung thư đã chạy đi khắp nơi, thời kỳ chót cũng hay gây ra ói mửa nhiều. Các bệnh tuyến nội tiết như bướu cổ không chữa để bị nặng, suy thận làm chất urea trong máu lên quá cao v.v. . . đều gây ra ói mửa.

Sau hết, phải kể đến các trường hợp trúng độc, uống thuốc quá lượng. . . đều gây ra ói mửa. Nhiều người bị phản ứng thuốc, đầu tiên là bị ói mửa, thí dụ như phản ứng với codeine chẳng hạn.

Cách chữa ói mửa.

Chữa trị ói mửa quan trọng nhất là tìm ra nguyên nhân nào đã gây ra? Có phải là bệnh nặng, nguy hiểm cần cấp cứu, nằm bệnh viện không? Nếu bệnh nhẹ, có thể chữa ở phòng mạch tuy nhiên phải tìm ra

bệnh chính gây ra ói mửa và chữa bệnh đó.

Nếu ói ửa do bệnh về tai trong gây ra, thường các thuốc loại antihistamines có thể dùng. Tuy nhiên ói mửa do nhiễm cực vi trùng đường ruột hoặc các loại bệnh thường gây ói mửa khác, các thuốc mạnh hơn như Compazine, Tigan giúp ích hơn vì tác dụng thẳng vào trung khu não bộ kiểm soát ói mửa. Thuốc có thể uống, hay nếu bị nặng có thể dùng thuốc nhét hậu môn hoặc đôi khi phải chích. Một loại thuốc mạnh hơn nữa là thuốc Metoclopramide bán dưới tên Reglan có tác dụng mạnh trên não bộ ngăn chặn ói mửa. Thuốc này cũng còn dùng để chữa chứng Reflux, ợ chua đầy hơi do cơ vòng bao tử yếu.

Những trường hợp ói mửa bị mất nước nhiều phải uống nước nhiều để bồi bổ lại. Đôi khi bị nặng phải nằm bệnh viện để truyền nước thẳng vào máu. Phần lớn, chữa ở nhà có thể uống các nước có chất điện giải nhiều. Trẻ con nên dùng nước Pedialyte để bồi bổ. Người lớn uống nước nhiều hay nước ngọt như Gatorade có nhiều chất điện giải cũng giúp ích

Tóm lại, ói mửa là một triệu chứng thông thường tuy nhiên có thể là dấu hiệu của bệnh nặng, nguy hiểm. Cần phải khám nghiệm để loại trừ các trường hợp bệnh quan trọng. Nếu bệnh nhẹ có thể chữa ở nhà, tuy nhiên phải trị căn nguyên bệnh. Chữa trị ói mửa có thể dùng thuốc để ngăn chặn tuy nhiên cũng phải chữa những biến chứng đi kèm như

mất nước, mất chất điện giải v.v. . .